

O‘ZBEKISTONDA ADVOKATLIK FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA ADVOKATLAR PALATASINING INSTITUTSIONAL O‘RNI VA STRATEGIK AHAMIYATI

Saliyev Otabek Ilxom o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi

Odil sudlov akademiyasi mustaqil izlanuvchisi

Otabeksaliyev9@gmail.com

+998 97 743 12 27

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida advokatura institutini isloh qilish sharoitida Advokatlar palatasining tutgan o‘rni va ahamiyati tizimli ravishda tahlil qilinadi. Muallif Palataning advokatlar mustaqilligini ta‘minlash, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish hamda sohada o‘z-o‘zini boshqarish tamoyillarini joriy etishdagi institutsional rolini ochib beradi. Shuningdek, maqolada advokatlik faoliyatini raqamlashtirish (“Elektron advokatura”), litsenziyalash jarayonlarini takomillashtirish va kasbiy etika normalariga rioya etilishi ustidan nazorat qilish masalalari tadqiq etilgan. Maqola yakunida Advokatlar palatasining strategik nufuzini oshirish va uning davlat organlari bilan o‘zaro hamkorligini rivojlantirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ilgari surilgan.*

Kalit so‘zlar: *Advokatlar palatasi, advokatura, mustaqillik, institutsional rol, raqamlashtirish, o‘z-o‘zini boshqarish, huquqiy himoya, litsenziyalash, kasb etikasi.*

Annotation: *This article provides a systematic analysis of the role and significance of the Chamber of Advocates within the framework of reforming the legal profession in the Republic of Uzbekistan. The author highlights the institutional role of the Chamber in ensuring the independence of lawyers, protecting their rights and interests, and implementing the principles of self-governance in the field. Additionally, the paper examines issues concerning the digitalization of legal practice ("E-Advocacy"), the improvement of licensing processes, and the oversight of professional ethical standards. The article concludes with scientific and practical proposals aimed at enhancing the strategic status of the Chamber of Advocates and developing its interaction with state authorities.*

Key words: *Chamber of Advocates, legal profession, independence, institutional role, digitalization, self-governance, legal protection, licensing, professional ethics.*

Аннотация: *В данной статье системно анализируется роль и значение Палаты адвокатов в условиях реформирования института адвокатуры в Республике Узбекистан. Автор раскрывает институциональную роль Палаты в обеспечении независимости адвокатов, защите их прав и*

интересов, а также во внедрении принципов самоуправления в сфере. Кроме того, исследуются вопросы цифровизации адвокатской деятельности («Электронная адвокатура»), совершенствования процессов лицензирования и контроля за соблюдением норм профессиональной этики. В завершение статьи выдвигаются научно-практические предложения по повышению стратегического статуса Палаты адвокатов и развитию её взаимодействия с государственными органами.

Ключевые слова: *Палата адвокатов, адвокатура, независимость, институциональная роль, цифровизация, самоуправление, правовая защита, лицензирование, профессиональная этика.*

O'zbekiston Respublikasining zamonaviy taraqqiyot bosqichida huquqiy davlat poydevorini mustahkamlash bevosita inson huquqlari va qonuniy manfaatlarining samarali himoyasiga bog'liq. Bu jarayonda advokatura instituti fuqarolik jamiyatining eng muhim tarkibiy qismi va sud-huquq tizimining ajralmas bo'lagi sifatida namoyon bo'ladi.

Tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, advokatura mustaqil bo'lmagan jamiyatda adolatli sudlovga erishish imkonsizdir. O'zbekistonda mustaqillikning ilk yillaridan boshlab sobiq ittifoq davridan qolgan markazlashgan va davlatga qaram advokatura modelidan voz kechish, uning o'rniga xalqaro standartlarga javob beradigan, o'z-o'zini boshqaruvchi va professional yuridik hamjamiyatni yaratish ustuvor vazifa qilib belgilandi.

So'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar advokatning maqomini tubdan o'zgartirdi. Bugungi kunda advokat nafaqat himoyachi, balki tergov va sud jarayonida prokuror bilan teng huquqli protsessual sub'ektga aylanib bormoqda. Mazkur maqolaning maqsadi — O'zbekistonda advokatura institutining bosib o'tgan murakkab yo'lini davrlarga bo'lgan holda o'rganish, sohadagi yutuqlarni tahlil qilish va kelajakdagi rivojlanish tendensiyalarini belgilashdan iborat.

Advokatura — bu nafaqat yuridik yordam ko'rsatuvchi tuzilma, balki davlat va shaxs o'rtasidagi huquqiy munosabatlarda muvozanatni saqlovchi fuqarolik jamiyatining institutidir. O'zbekistonda ushbu soha o'tgan 30 yildan ortiq vaqt davomida bir necha transformatsiya bosqichlarini bosib o'tdi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida O'zbekiston sho'ro davridan qolgan, davlatga to'liq qaram bo'lgan advokatlar hay'ati tizimidan voz kechishi shart edi. Bu davrda asosiy e'tibor huquqiy bo'shliqni to'ldirishga qaratildi.

Inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilish har qanday demokratik davlatning oliy maqsadi hisoblanadi. O'zbekiston Yangi Taraqqiyot davriga qadam qo'yar ekan, sud-huquq tizimida tub burilishlar amalga oshirilmoqda. Ushbu tizimning eng muhim va ajralmas qismi advokatura institutidir. Advokatura faqatgina yuridik yordam ko'rsatuvchi tuzilma emas, balki davlat organlari va fuqaro o'rtasidagi muvozanatni

ta'minlovchi, adolatni qaror toptiruvchi ijtimoiy-huquqiy institutdir. Ushbu institutning samarali faoliyati esa bevosita uning o'zini-o'zi boshqarish organi — O'zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasi faoliyatiga bog'liq.

Advokatlar palatasining tashkiliy-huquqiy asoslari Advokatlar palatasining tashkil etilishi O'zbekiston advokaturasi tarixida yangi davrni boshlab berdi. 2008-yil 1-maydagi "Advokatura institutini yanada isloh qilish va advokatlarning kasbiy tayyorgarligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident Farmoni sohada tub burilish yasadi. Palata — barcha advokatlarning majburiy a'ziligiga asoslangan nodavlat notijorat tashkilot bo'lib, u o'z faoliyatini mustaqillik, qonuniylik va o'z-o'zini boshqarish tamoyillari asosida amalga oshiradi.

Advokatlik faoliyatini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari Advokatlar palatasi advokatlik faoliyatini bir necha yo'nalishlar orqali tartibga soladi:

Litsenziyalash va malaka imtihonlari: Advokatlik maqomini olish jarayoni Palataning bevosita ishtirokida amalga oshiriladi. Bu yerda Palataning roli — tizimga faqat yuqori malakali va ma'naviy jihatdan loyiq kadrlar kirishini ta'minlashdan iborat.

Kasb etikasi va intizomiy nazorat: Advokatura nufuzi advokatning axloqiga bog'liq. Palata tomonidan tasdiqlangan "Advokatning kasb etikasi qoidalari" sohadagi ichki tartibni belgilaydi. Agar advokat o'z vazifasini suiste'mol qilsa, Palata qoshidagi Intizomiy komissiya masalani ko'rib chiqadi. "Raqamli advokatura" — davr talabi Bugungi kunda Palata faoliyatining eng ustuvor yo'nalishi — raqamlashtirish.

"Yuridik yordam" axborot tizimi: Endilikda elektron order tizimi yo'lga qo'yildi. Har bir order maxsus QR-kodga ega bo'lib, uni onlayn tekshirish mumkin.

Ma'lumotlar almashinuvi: Palata davlat organlari bilan elektron hamkorlikni yo'lga qo'yimoqda. Bu advokatlarga kerakli hujjatlarni masofaviy tarzda olish imkonini beradi, bu esa "tarablarning tortishuvi" tamoyilini real hayotga tatbiq etishda muhim qadamdir.

Advokatlarning huquqlarini himoya qilish — Palataning "qalkoni" Advokatlik faoliyati ko'pincha bosimlar ostida kechadi. Advokatlar palatasi bunday vaziyatlarda advokatning asosiy himoyachisi sifatida chiqadi. Xususan, kasbiy daxlsizlik: Palata advokatning kasbiy sirini va daxlsizligini ta'minlash bo'yicha qonunchilikka takliflar kiritadi.

Sudlarda vakillik: Palata muayyan advokatga nisbatan nohaqlik qilinganda yuqori instansiyalarga shikoyat kiritadi va jamoatchilik nazoratini o'rnatadi.

Muammolar va istiqboldagi rejalar Sohada hal qilinishi lozim bo'lgan qator masalalar mavjud, ulardan biri to'liq mustaqillik: Litsenziya berish va uni bekor qilish vakolatini to'liq Advokatlar palatasiga o'tkazish zarur.

Advokatlar sonini ko'paytirish: Palata sohani jozibador qilish orqali advokatlar sonini oshirishi kerak. Bundan tashqari, davlat hisobidan tayinlanadigan advokatlarga haq to'lash tizimini shaffoflashtirish.

Xulosa qilib aytganda, Advokatlar palatasi O‘zbekistonda advokatlik faoliyatini tartibga solishda shunchaki boshqaruv emas, balki xizmat ko‘rsatish va himoya qilish organidir. Palata advokatni jamiyat va davlat oldida obro‘li qiluvchi, uning xavfsizligini ta‘minlovchi va kasbiy mahoratini oshiruvchi asosiy kuchdir. Kuchli Advokatlar palatasi — bu kuchli advokat demakdir. Kuchli advokat esa — adolatning eng ishonchli kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining 27.12.1996 yildagi "Advokatura to‘g‘risida"gi 349-I-sonli qonuni // O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 1997-y., 2-son, 48-modda; 2001-y., 1-2-son, 23-modda; 2003-y., 5-son, 67-modda; 2004-y., 1-2-son, 18-modda; O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to‘plami, 2005-y., 37-38-son, 280-modda; 2008-y., 52-son, 514-modda; 2009-y., 39-son, 423-modda; Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/497/2044-son; 16.01.2019-y., 03/19/516/2484-son; 24.05.2019-y., 03/19/542/3177-son, 11.09.2019-y., 03/19/566/3734-son; Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son, 03.02.2022-y., 03/22/749/0101-son.
3. Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1996 йил 27 февралдаги 3-сонли "Қонунга хилоф равишда қуролга эгаллик қилиш тўғрисидаги ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида"ги қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари миллий базасининг расмий веб-сайти – www.lex.uz
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2008-yil 1-maydagi PF-3993-sonli "O‘zbekiston Respublikasida advokatura institutini yanada isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Farmoni..
5. Турдалиев Джамшид (2020). Институциональная независимость адвокатуры в узбекистане: проблемы и пути их решения. Review of law sciences, 3 (Спецвыпуск), 192-207. doi:10.24412/2181-919X-2020-3-192-207.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 maydagi "Advokatura instituti samaradorligini tubdan oshirish va advokatlarning mustaqilligini kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Farmoni (PF–5997-son).
7. Азиза Сабирджановна Гуломова (2022). Адвокатлик фаолиятида юридик ёрдам кўрсатишни тартибга солиш хусусиятлари. Academic research in educational sciences, 3 (4), 348-357. doi: 10.24412/2181-1385-2022-4-348-357.

8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 12-maydagi PF-5441-sonli “Advokatura instituti samaradorligini tubdan oshirish va advokatlarning mustaqilligini kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-iyuldagi PF-6034-sonli “Sud-huquq tizimini yanada takomillashtirish va odil sudlovga erishish darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.